ΤΟ ΗΓΕΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΕΝ ΕΠΙΘΥΜΟΥΝ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΕΔΕΣ ΤΟΥ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΣΜΟΥ

Η Δημοκρατία στην Ελλάδα είναι αβαθής

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΙΑ

Του Απόστολου Λ. Πιερρή

Την ανάλυση για την κρίση στην Αργεντινή θα συνεχίσω σε επόμενο άρθρο εν σχέση μάλιστα και με τις ομοιότητες που οι εξελίξεις στην Αργεντινή έχουν με ανάλογα φαινόμενα της ελληνικής οικονομίας.

Σήμερα θα ασχοληθώ με ένα άλλο αλλά σχετιζόμενο θέμα θεμελιώδους σημασίας: την εν πολλοίς καλλιεργούμενη σύγχυση γύρω από τη φύση και το νόημα της Δημοκρατίας.

Η επιτυχία μιας κοινωνίας γενικά συνίσταται στην παραγωγή μέγιστου και βέλτιστου, ποσοτικά και ποιοτικά, προϊόντος και αποτελέσματος. Για μια τέτοια μεγιστοποίηση και βελτιστοποίηση έργου ο χρυσούς κανών είναι απλούς: ο καθένας να έχει στη διάθεσή του εκείνα και τόσα μέσα, με οία και όσα συνεισφέρει κατά τον μεγαλύτερο βαθμό στο συνολικό αποτέλεσμα. Με μέσα εννοώ πόρους κάθε είδους, χρήμα, αγαθά, θέση, εξουσία. Η φυσική λογική λέει ότι η τελική επιτυχία εξαρτάται από τη σωστή κατανομή πόρων στα άτομα εν τελευταία αναλύσει, σαν έσχατα υποκείμενα δράσης. Και σωστή κατανομή είναι εκείνη που γίνεται με de facto κυρίαρχο κριτήριο τις ικανότητες των ατόμων και τα πολλαπλά συγκριτικά τους πλεονεκτήματα. Είναι το "κατ' αξίαν" των αρχαίων μας φιλοσόφων. **Η μέγιστη επιτυχία και αποδοτικότητα μιας κοινωνίας επιτυγχάνεται με τη μέγιστη αυτοπραγμάτωση των ατόμων της, του καθενός ξεχωριστά κατά τον χαρακτήρα της λειτουργικότητάς του.**

Η μέγιστη απόδοση ενός ανθρώπινου συστήματος μπορεί κατ' αρχήν να επιτευχθεί με διάφορες μορφές οργάνωσής του ανάλογα προς τον χαρακτήρα του. Διάφορες κοινωνίες, σε διάφορους τόπους και χρόνους, υιοθέτησαν διάφορες τέτοιες μορφές οργάνωσής τους. Πέρα από την ιστορικότητα όμως αυτής της θεώρησης, υπάρχει και μια απόλυτη παράμετρος. Και αυτή συνίσταται στο ότι κανονικά το μέγιστο **αποτέλεσμα παράγεται σε ένα σύστημα που δρα υπό τον ελάχιστο βαθμό περιορισμού της ελευθερίας κινήσεών του: διότι εκεί οι τριβές, και η αναπόφευκτη κατανάλωση ενέργειας στους "δεσμούς" του συστήματος, είναι ελάχιστες.**

Το σύστημα οργάνωσης της ανθρώπινης κοινωνίας που δρα με το μέγιστο βαθμό ελευθερίας είναι η Δημοκρατία. **Η ουσία της Δημοκρατίας δεν έγκειται στην ύπαρξη ορισμένων θεσμών, αλλά στην επικράτηση της αρχής της ελευθερίας.**

Και εδώ ευρίσκεται το πρώτο μείζον ζήτημα σύγχυσης στη Νεοελληνική σκηνή του ηγετικού κατεστημένου της χώρας. Μεθοδεύεται μια νοσηρή θεσμολατρεία. Υπάρχουν βεβαίως μερικοί θεσμοί που υπό κάποια μορφή είναι σύμφυτοι με την ανθρώπινη φύση: η οικογένεια π.χ. ή η ιδιοκτησία αγαθών. Άλλοι έχουν δείξει εξαιρετική αντοχή για μακρά διαστήματα: π.χ. η δουλεία, δηλαδή η ιδιοκτησία της εργατικής δύναμης, ή (αντιθέτως) η ενοικίαση (της χρήσης) της. Αλλά εν γένει η δικαίωση των θεσμών οργάνωσης μιας κοινωνίας είναι πραγματιστική: **καλός θεσμός είναι ο αποτελεσματικός θεσμός. Οι θεσμοί συγκροτούνται για να μεγιστοποιείται η ατομική αυτοπραγμάτωση.** Από τη στιγμή που ένας θεσμός εμποδίζει, αντί να προωθεί, την ατομική αυτοπραγμάτωση, θα αλλάξει. Προσέξτε δεν είναι θέμα αν πρέπει ή δεν πρέπει να αλλάξει: απλά θα αλλάξει. Το άτομο τελικά δεν δέχεται κανένα εμπόδιο στη φυσική τάση τελειοποιήσεώς του: γιατί η μέγιστη αυτοπραγμάτωσή του είναι ο ιερός σκοπός και το τελειούν τέλος της ύπαρξής του. Οι θεσμοί λειτουργούν υπέρ του ατόμου και όχι αντιστρόφως. Ειδικότερα και ισχυρότερα, το Κράτος (σαν πολιτική οργάνωση της κοινωνίας και σύστημα εξουσίας) υπάρχει υπέρ του ατόμου, και όχι αντιστρόφως. Το **Κράτος είναι μέσον, το άτομο είναι ο σκοπός. Το Κράτος χρειάζεται για να εγγυάται αποτελεσματικά τη μέγιστη ελευθερία του ατόμου.**

Μπορούμε ασφαλώς να διακρίνουμε δομές και πλαίσια λειτουργίας της ανθρώπινης δραστηριότητας στην κοινωνία μεγάλης αντοχής κατά περίσταση και μακράς εμβέλειας από άλλες ρυθμίσεις μεσοπρόθεσμες και άλλες βραχυπροθεσμότερες. Και να ορίσουμε θεσμούς τις πρώτες, νόμους τις δεύτερες και διατάξεις τις τελευταίες. Όλες αυτές οι δομές, πλαίσια και ρυθμίσεις απαρτίζουν το κανονιστικό πλέγμα εντός του οποίου ασκείται η πραγματική ανθρώπινη δραστηριότητα. Και εκείνο που έχει την καίρια σημασία είναι η ελαφρότητα, ολιγότητα και φυσικότητα του κανονιστικού αυτού πλέγματος. **Ένα κανονιστικό πλαίσιο με λίγους, ελαφρείς και φυσικούς περιορισμούς της ελευθερίας κινήσεως του ατόμου είναι ένα δημοκρατικό σύστημα.**

Ένα βαρύ και αυθαίρετο δομικό πλαίσιο λειτουργίας της ανθρώπινης δράσης δεν είναι επομένως δημοκρατικό, σχετίως του είδους των συντακτικών θεσμών του πολιτειακού βίου από τους οποίους διέπεται. Δεν αρκεί απλώς και μόνον π.χ. η διενέργεια εκλογών ανά τακτά χρονικά διαστήματα προς ανάδειξη της κεντρικής πολιτικής εξουσίας, για να κάμει ένα σύστημα εγγενώς δημοκρατικό. Ούτε και καθολική ψηφοφορία, ούτε καν αβίαστες και ανόθευτες εκλογές, δεν εξαντλούν το ουσιαστικό περιεχόμενο του δημοκρατικού πολιτεύματος. Διότι κριτήριο είναι το βάρος του κανονιστικού πλαισίου για την ανθρώπινη λειτουργικότητα. Τόσο πιο βαθιά δημοκρατικό είναι ένα σύστημα, όσο οι κανονιστικές δομές είναι ελαφρύτερες. **Το βάθος της πραγματικής Δημοκρατίας ενός συστήματος κρίνεται από το βαθμό ελευθερίας του σε όλα τα πεδία της ανθρώπινης δραστηριότητας.**

Κρινόμενη με το μόνο ουσιαστικό αυτό μέτρο, η Ελληνική Δημοκρατία ευρίσκεται εξαιρετικά αβαθής, ελλιπής και κακεκτική. Επιπλέον, το πολιτικό κατεστημένο και η οικονομικο-ακαδημαϊκό-δημοσιογραφική διαπλοκή του δεν δείχνει καμία όρεξη να απελευθερώσει την κοινωνία από το βάρος του, βάρος μάλιστα αναξιοκρατικό. Αντιθέτως, όχι μόνον δεν έχει γίνει την τελευταία περίοδο καμία αποφασιστική προσπάθεια για την απελευθέρωση του συστήματος από τα αφύσικα δεσμά υπό τα οποία έχει υποχρεωθεί να λειτουργεί ποδηγετούμενο από την πολιτική ηγεσία και τα εξαρτήματά της στις διάφορες σφαίρες της ανθρώπινης δραστηριότητας - όχι μόνο δεν έχει γίνει η παραμικρή ριζική, διαρθρωτική αλλαγή για την εξάλειψη των αγκυλώσεων και στρεβλώσεων ενός συστήματος που πλέον χρειάζεται άρδην αναδόμηση - ακόμη περισσότερο, ο βαθμός ανελευθερίας του συστήματος τείνει τελευταία να αυξηθεί. Το κατάφωρα πλέον αναχρονιστικό μοντέλο του ΝεοΕλληνικού Κράτους δεν εγκαταλείπεται από το πολιτικό κατεστημένο που φοβάται ότι θα χάσει την νομή της εξουσίας εάν χάσει τον έλεγχο της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας στην κοινωνία.

Το μοντέλο του ΝεοΕλληνικού Κράτους είναι βασικά νεοφεουδαρχικό για να το πω κομψά. Παρέχει προστασία και ζητεί στήριξη. **Θέλει να διανέμει ρόλους και πόρου, και δεν αφήνει τους ρόλους να κατακτώνται από τους ικανούς προς όφελος όλων με την μέγιστα αποδοτική χρήση των πόρων.** Είναι βαθύτατα αναξιοκρατικό υπό το έωλο πρόσχημα προστασίας των αδυνατοτέρων. Έχει μάθει να ελέγχει και να κατευθύνει τη δραστηριότητα στην κοινωνία. Ο κατευθυντικός έλεγχος είναι άμεσος ή έμμεσος όπως βολεύει και είναι μπορετό κάθε φορά. Φερ' ειπείν ο έλεγχος της δημοσιογραφίας γίνεται κατά περίσταση είτε με αποπνικτικούς (ψευδεπίγραφους) κώδικες δεοντολογίας, είτε με δήθεν "ανεξάρτητες διοικητικές αρχές" (που στην Ελλάδα

Ο Υπουργός Τύπου υπερηφανεύθηκε ότι εζήτησε το "κόψιμο" εκπομπής. Ο ίδιος μίλησε για ύποπτα σενάρια "σε βάρος της Δημοκρατίας και των θεσμών της". Ο Εκπρόσωπος της αξιωματικής αντιπολίτευσης μίλησε για απειλή κατά της "δημοκρατικής ομαλότητος" εξαιτίας της "ασύδοτης δράσης εξωθεσμικών παρακέντρων"

αποτελούν τη μακρά χείρα της πολιτικής εξουσίας για να κάνει τις "βρωμοδουλειές" της), είτε με τη δικαστική οδό, είτε με την τιμωρία του Μέσου Μαζικής Ενημέρωσης για "απείθεια" ενός δημοσιογράφου του, είτε με φορολογική επιδροή, είτε - η λίστα των μέσων που η πολιτική εξουσία (και οι εξαρτηματικοί της) διαθέτει για να ελέγχει την κοινωνία είναι ατελεύτητη και χρησιμοποιείται κατά το δοκούν σε κάθε περίπτωση.

Η λίστα αυτή αυξάνεται και επιβαρύνεται αντί να ελαττώνεται και να ελαφρύνεται. Η μέθοδος είναι δοκιμασμένη και εφαρμόζεται συστηματικά. Υπό την πρόφαση ρύθμισης των υποχρεωτικά απελευθερούμενων αγορών κάθε είδους (κάθε δηλαδή πεδίου σχέσεων δούναι και λαβείν της ανθρώπινης δραστηριότητας), ο κανονιστικισμός του συνολικού συστήματος αυξάνεται.

Συντηρείται και μεγεθύνεται ένα βαρύ πλέγμα κανόνων, αλληλοσυγκρουόμενων μάλιστα και ασαφών, συνοδευόμενων από ένα νέφος ερμηνευτικών διατάξεων, που αφήνει κατ' ουσίαν έκθετο το δρων υποκείμενο στην αυθαιρεσία της δημόσιας μηχανής. Δεν υπάρχουν λίγοι, σαφείς και αυστηρά τηρούμενοι κανόνες: γιατί τότε ο κατευθυντικός έλεγχος επί της κοινωνίας εκ μέρους του κατεστημένου πρακτικά θα εξαφανιζόταν. Αντιθέτως, το σύστημα μας θέλει όλους ενόχους όχι για να μας τιμωρεί (αν τιμωρούσε όλους θα ανατρεπόταν), αλλά για να μας ελέγχει όλους με την επιλεκτική τιμωρία μερικών παραβατών. Γι' αυτό υπάρχει ο παραλογισμός των πολλών, ασαφών, αντιφατικών και αυστηρών κανόνων. Κι αυτό συνιστά τον νεοπαρεμβατισμό της πολιτικής εξουσίας μέσω της κρατικής μηχανής. **Στην ουσία το Κράτος ακυρώνει έτσι τον λόγο ύπαρξής του: αντί να εγγυάται την ελευθερία της ατομικής δράσης, θέλει να την ελέγχει και να την κατευθύνει. Έχω γράψει και παλαιότερα ότι το ηγετικό πολιτικό κατεστημένο στην Ελλάδα δρα σαν εκφραστής του αναρχισμού.**

Στην προοπτική που διασάφησα παραπάνω και μόνο, μπορεί κανείς να βγάλει νόημα από την παράκρουση του ηγετικού κατεστημένου τις τελευταίες ημέρες. Το βασικό αίτιο που εξηγεί την πολιτική υστερία που έζησε η χώρα είναι το έλλειμμα δημοκρατικότητας του συστήματος. Ο βαθμός ελευθερίας του είναι ουσιαστικά (πέρα από την εκλογική τυπολογία) ιδιαίτερα χαμηλός, πράγμα που το κατατάσσει στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αλλά η προσεχής αιτία που εξηγεί την μαζική υπεραντίδραση είναι συγκεκριμένη. Δεν είναι βέβαια η αποκάλυψη μερικών στοιχείων που μπορεί να αφορούν στο πρόσωπο του Προέδρου της Δημοκρατίας: είναι αστεία μια τέτοια εκδοχή. Προσεχής αιτία φαίνεται να είναι η αποκάλυψη της αδυναμίας της πολιτικής εξουσίας (και των εξαρτηματικών της), να επιβάλλει την απορρόφηση της Alpha από την Εθνική. (Σχετική είναι και η αποτυχία στο θέμα της "Ολυμπιακής"). Για πρώτη φορά, όπως σημείωσα τότε, ηττήθηκε το ηγετικό πολιτικό κατεστημένο στον παρεμβατισμό του επί ενός τέτοιου μείζονος θέματος κατευθυντισμού της οικονομίας: και ηττήθηκε από εσωτερικούς παράγοντες, όχι από εξωτερικούς όπως είναι το σύστημα συνηθισμένο να ηττάται. Κατόπιν αυτού, με ανεπαίσθητη αφορμή, το κατεστημένο προσπάθησε να δημιουργήσει μια εξωφρενική ταραχή με δυο σκοπούς. Πρώτον να διαδλώσει την αποφασιστικότητά του να μην παραιτηθεί από τον παρεμβατισμό του παρά τη συγκεκριμένη μείζονα ήττα του, που φοβήθηκε ότι δρομολογεί νέα πορεία της κοινωνίας της χώρας. Και δεύτερον να επιχειρήσει την αύξηση του ελέγχου στην ατομική έκφραση γνώμης και στα ΜΜΕ, πάλι επειδή φοβάται ότι εξελίξεις έχουν τροχιοδρομηθεί που θα απελευθερώσουν επιτέλους δημιουργικά το δυναμικό της Ελληνικής κοινωνίας. Εξελίξεις που ξεκινούν από τις ανάγκες της κοινωνίας της χώρας και βρίσκουν ευνοϊκές συνθήκες στο διεθνές περιβάλλον μιας απελευθερωτικής παγκοσμιοποίησης.

Δεν θέλω να υπεισέλθω στον άχαρο ρόλο της καταγραφής της επίσημης πολιτικής υστερίας που προέκυψε σαν αποτέλεσμα των φόβων του κατεστημένου και σαν μέσο ενδυνάμωσής του. Αν και η σημασιολογία της είναι αποκαλυπτική. Το πρόσωπο του Προέδρου της Δημοκρατίας ταυτίσθηκε με τον Θεσμό, όπως σε εποχές που υποτίθεται έχομε ξεπεράσει. Η πρόκληση εκλογών παρουσιάσθηκε σαν ανατροπή του πολιτικού συστήματος, ακόμη και του πολιτεύματος. Όλο το πολιτικό κατεστημένο κλήθηκε να αποδείξει τη νοσηρά αρραγή ενότητά του. θεωρήθηκε ότι απειλείται η Δημοκρατία. Πανικολογία και συνομωσιολογία (χωρίς βεβαίως καμία συγκεκριμένη αναφορά) πάρελασαν μπροστά στα έκπληκτα μάτια της κοινωνίας: αυτό το πολιτικό κατεστημένο θα ηγηθεί της χώρας σε κρίσιμη περίοδο της ιστορίας της; Με την υπερβολή και το ψεύδος; Το Υπουργείο Τύπου αναφάνηκε σαν Υπουργείο Προπαγάνδας: Υπουργός ομολόγησε ρητά, ωμά και στιμωρητί, ότι ζήτησε από ιδιοκτήτη ΜΜΕ το κόψιμο εκπομπής δημοσιογράφου του. Επεται τιμωρία για όσους δεν υπακούουν. Θέλει επίσης τον περαιτέρω έλεγχο (δια "δεοντολογίας") ακόμη και των ειδήσεων και των ενημερωτικών εκπομπών: Πέρα από τον ήδη υπάρχοντα ασφυκτικό κατευθυντισμό που ασκείται de facto αμέσως ή εμμέσως όπως καταδεικνύεται από το αποτέλεσμα. Η πολιτική εξουσία θέλει ακόμη μεγαλύτερη προστασία από την κοινωνία, ενώ σε όλες τις ανεπτυγμένες δημοκρατίες είναι ο πολίτης που χρειάζεται προστασία από την εξουσία: **η εξουσία πρέπει να έχει λιγότερη προστασία από ό,τι οι πολίτες, ακριβώς λόγω της εξουσίας της.**

Ξαναπαίχθηκε ο φθαρμένος δίσκος: όλοι και όλα ξεκινούν από κάποιο σκοτεινό συμφέρον, εκτός από το κατεστημένο που έχει πολικό σστέρα το δίκαιο.

Ε, λοιπόν, ναι! Είναι ζωτικό συμφέρον και πρώτη προτεραιότητα της κοινωνίας των ατόμων να απελευθερωθεί από τους περιορισμούς που εμποδίζουν τη λειτουργικότητά της. Δεν θέλει πια παιχνίδια με συμβιβασμούς, μέσους όρους και μεσαίους χώρους, με καλούς και κακούς ελέγχους, προστασίες και παρεμβατισμούς. Δεν θέλει ύποπτες απλοϊκότητες για "λιγότερο κράτος": Το κράτος πρέπει να είναι ισχυρό για να εγγυάται την ελευθερία του ατόμου, όχι για να την καταπιέζει. Η κοινωνία των ατόμων θέλει πρωτίστως λιγότερους κανόνες: τους ελάχιστους και φυσικούς. Δεν θέλει κατευθυντισμό γιατί θέλει να είναι αποτελεσματική.

Θέλει εδώ και τώρα ριζική απελευθέρωση όλων των συστημάτων της. Τα άτομα έχουν ανάγκη πια να ασκήσουν επιτέλους τη δημιουργικότητά τους χωρίς αντιπαραγωγικούς περιορισμούς. Καιρός ήταν η κοινωνία και τα δημιουργικότερο δυναμικό της, να πει επιτέλους στο πολιτικό κατεστημένο και στους κάθε λογής ακυρανθρώπους του: Φθάνει πια. Ξεκαβαλικέψτε μας, εσείς και το σύστημά σας, για να τρέξουμε γρηγορότερα. Χρειάζεται και άλλη απαξίωση του ηγετικού κατεστημένου για να ληφθεί το μήνυμα;